

Švýcarské známky s kulturními rostlinami

Před lety jsme se, ještě v měsíčníku Bio, věnovali československým poštovním známám s významnými kulturními druhy rostlin. Byly to známky z období socialismu, z roku 1961, a zobrazena na nich je pšenice setá, cukrová řepa, kukuřice, jetel, chmel a brambory.

Autorem známek byl malíř Cyril Bouda a na známkách jsou plodiny zachyceny, vedle svého vzhledu, především z pohledu hospodářského. Zejména, jaký užitek přináší člověku, co se z nich vyrábí. U pšenice jsou vedle klasu vidět koláče a chléb, u cukrovky kostka cukru a tehdy ještě cukrová homole apod. (Viz v elektronickém nebo papírovém archivu Bio čísla červenec–srpen 2009: kukuřice; září 2009: chmel; březen 2010: cukrovka; červenec–srpen 2011: brambor; leden 2014: jetel; listopad 2014: pšenice setá.)

V novější době se vyskytují kulturní rostliny na známkách snad méně. Ale spoň u nás již asi řadu desetiletí žádná taková známka pravděpodobně nevyšla. V zahraničí je však najdeme. Mimořádným počinem je v tomto ohledu sbírka, či série, známek s celou řadou kulturních rostlin ze Švýcarska. Najdeme v ní obiloviny, zeleniny i ovoce. Podívejme se na ně, přesněji na ty, které máme v gengelském archivu. Je možné, že některé známky z této série nám zde chybí, přesto i tak je jich značný a úctyhodný počet.

Obiloviny, zeleniny, ovoce

Podle hodnoty známky začíná tato řada obilovinami. Tedy nejvýznamnější skupinou zemědělských plodin. Vyobrazení na známce zachycuje klas daného druhu obilí a jeho zrno. Vidíme pšenici, ječmen, žito nebo tritikale(?) a oves. Jména druhů ovšem nejsou uvedena. Znamky mají nejnižší hodnotu 10, 15, 20 a 50 rappů švýcarského franku.

Druhou skupinou jsou zeleniny. Obrázek na známce ukazuje květ jednotlivých druhů. Jsou to květy tykve, hrachu, rajčete, papriky, cibule, artyčoku a fazolu šarlatového. Na většině známek vyplňuje květ téměř celou plochu známky, třebaže ve skutečnosti jej některé rostli-

ny mají poměrně malý (zejména paprika a rajče). Zatímco známky s obilovinami jsou beze jmen, u zelenin je vždy připojen latinský název daného druhu, např. *Capsicum annuum* – paprika. Jmenovitá hodnota zeleninové řady je 85, 100, 130, 140, 180, 190 a 260 rappů.

Poslední skupinou jsou ovocné druhy: třešeň, jablono a hrušeň. Namísto názvu druhu je na známce jméno dané odrůdy,

(ovoce), Bea Würigler (obiloviny).

Výběr druhů a odrůd

Podíváme-li se na některé známky blíže z pohledu rostlinné rozmanitosti, můžeme spatřit některé drobné zajímavosti. Ke hrachu je zobrazena odrůda s barevným, modrofialovým květem, který asi odpovídá typu cukrového hrachu, který se ve Švýcarsku pěstuje a je zde oblíben. V našich poměrech jsou spíše častější na zahrádkách hrachy dřeňové, s čistě bílým květem (rozdělení hrachu viz „hrachový“ Zpravodaj č. 5/2020). Z tykví je

Obálka nesoucí československé známky s důležitými hospodářskými plodinami z roku 1961.

hodnoty jsou 200, 300, 500 rappů. Zachycen je plod, větévka s pupeny a na pozadí listy. U třešně čteme odrůdu Gelterkinden, u jabloně Spätlauber, u hrušně je jméno na naší gengelské známce překryto poštovním razítkem a tak není zcela čitelné.

Všechny známky nesou jméno Helvetia, tedy Švýcarsko. Znamky vyšly v delším časovém rozmezí, roky vydání jsou v rozích obrazů a známky byly vydány mezi lety 2006 a 2013. Autory obrazů jsou Reinhard Fluri (zeleniny), Flavia Travaglini

zobrazen druh *Cucurbita pepo*, tedy tykev obecná. Do tohoto druhu náleží hojně pěstovaná cuketa, ale i další známé tykve, jako patizon či tykev olejnatá nebo tykev špagetová a další. Vedle toho se ale hojně pěstuje také druh *Cucurbita maxima*, tedy tykev velkoplodá, k níž patří např. známé hokaido nebo z gengelských odrůd tradiční slovenská pečárka. Fazol šarlatový je na známce vidět s květem červeným. Druh fazol šarlatový (*Phaseolus coccineus*) však může mít květ jak červený, tak i červenobílý nebo

Obilná série švýcarských známek ukazuje klasy a zrno.

Květy různých druhů zeleniny s latinskými názvy druhů.

čistě bílý. Proč byl na známku zvolen květ červený, nevíme. Ze zelenin je výběrem druhů představena zejména zelenina plodová (rajče, paprika, tykev) a dva zástupci zelenin s luskem (hrách, fazol šarlatový). Dále pak cibule a lahůdkový artyčok. Zcela tak chybí např. brukvovité zeleniny, nebo druhy mrkvovité, nebo snad je jen nemáme v gengelském archivu.

Všechny známky jsou výtvarně vkusně zpracované, ba některé, jako květy zeleniny, jsou na pohled i velmi krásné. Odkazují nás na význam rostlin, které každodenně jíme a setkáváme se s nimi i na polích a v zahradách. Poštovní známky, byť se dnes již používají mnohem méně než dříve, nám mohou naše kulturní rostliny opět dobře připomenout a přiblížit.

pd

Květ cibule kuchyňské a artyčoku zeleninového.

Ovocné odrůdy zastupují třešně, jablono a hrušeň.

Nabídka:

V archivu Gengelu máme některé popisované švýcarské známky vícekrát. Můžeme je tedy nabídnout zájemcům, a to buď výměnou za jiné známky s kulturními rostlinami, nebo i jen k darování.

Případní zájemci o známky necht' píš' na:

<https://gengel.cz/kontaktujte-nas>.

Plodonosná větevka s pupeny jabloně odrůdy Spätklauber